

IŠVADA
2017 m. birželio 21 d.
Vilnius

Dėl Seimo Peticijų komisijos sprendimo

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija (toliau – Komisija), 2017 m. birželio 21 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Alfonso Butės ir kitų pareiškėjų peticiją „Dėl teismų sistemos dalinio funkcinio pertvarkymo, siekiant įtvirtinti teisingumą Lietuvoje“ ir priėmė sprendimą atmesti joje pateiktus pasiūlymus:

1) pakeisti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 346 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„346 straipsnis. Įsiteisėjusių teismo sprendimų, nutarčių peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindai

Kasacija galima, jeigu yra bent koks įstatymo pažeidimas, galėjęs turėti įtakos nepagrįstam ar neteisėtam teismo sprendimui priimti.“;

2) pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 369 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„369 straipsnis. Apskundimo ir bylos nagrinėjimo kasacine tvarka pagrindai

Įsiteisėjęs nuosprendis ar nutartis apskundžiami ir bylos nagrinėjamos kasacine tvarka, jeigu netinkamai pritaikytas įstatymas ar yra kitų teisės aktų normų pažeidimų.“

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pateiktą nuomonę ir dėl šių motyvų:

1) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – Civilinio proceso kodeksas ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – Baudžiamojo proceso kodeksas) yra įtvirtintas ribotos kasacijos modelis. Tai reiškia, kad įsiteisėjusių teismo sprendimų ir nutarčių peržiūrėjimas kasacine tvarka yra ypatinga, išimtinė teismų sprendimų ir nutarčių teisėtumo kontrolės forma, leidžiama tik Civilinio proceso kodekso ir Baudžiamojo proceso kodekso numatytais atvejais. Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 23 straipsnio 2 dalyje nustatyta kasacinio teismo paskirtis – formuoti vienodą bendrosios kompetencijos teismų praktiką aiškinant ir taikant įstatymus ir kitus teisės aktus. Taigi, pagrindinis kasacijos tikslas yra formuoti vienodą teismų praktiką, užtikrinti vienodą teisės taikymą ir aiškinimą valstybėje ir tokiu būdu ginti viešąjį interesą, o žemesnės instancijos teismų klaidų ištaisymas ir privataus asmens intereso gynimas yra tik papildoma kasacijos funkcija (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. spalio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-1035/2003). Kasacija nėra trečioji instancija po pirmos ir apeliacinės instancijos, kasacinis teismas sprendžia teisės taikymo klausimus, užtikrindamas teismų praktikos vienodumą aiškinant ir laikant teisės normas. Atsižvelgiant į tai, ne kiekvienas apeliacinės instancijos teismo sprendimas ar nutartis gali būti peržiūrėtas kasacine tvarka. Civilinio proceso kodekso 346 straipsnyje ir Baudžiamojo proceso kodekso 369 straipsnyje įtvirtintas baigtinis kasacijos pagrindų sąrašas. Civilinio proceso kodekso 350 straipsnyje ir Baudžiamojo proceso kodekso 372 straipsnyje reglamentuota kasacinio skundo priėmimo tvarka, t. y. įvesta kasacinio proceso leidimų sistema, kai dėl kasacinio skundo atitikties įstatymo reikalavimams ir priėmimo sprendžia speciali teisėjų atrankos kolegija. Specialios teisėjų atrankos kolegijos paskirtis – kasacinio skundo priėmimo stadijoje patikrinti, ar egzistuoja nors viena iš procesiniuose įstatymuose nurodytų aplinkybių, kada turi būti atsisakoma priimti kasacinį skundą.

2) Civilinio proceso kodekse nustatytas teisinis reguliavimas atitinka Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendacijas: Europos Tarybos Ministrų komitetas 1995 m. vasario 7 d. rekomendacijoje Nr. R (95)5 „Dėl apeliacinių sistemų ir procedūrų civilinėse ir komercinėse bylose įvedimo ir funkcionavimo tobulinimo“ rekomendavo valstybėms Europos Tarybos narėms, kuriose nėra kasacijos leidimų sistemos, įvesti šią sistemą, siekiant apriboti į kasacinį teismą patenkančių bylų skaičių, kad į kasacinį teismą patektų tik tos bylos, kurios iš tiesų turi precedento reikšmę;

3) Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2008 m. sausio 24 d. nutarime pažymėjo, kad konstitucinė asmens teisė kreiptis į teismą, teismų instancinė sistema suponuoja tai, kad įstatymu turi būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad bendrosios kompetencijos ar pagal Konstitucijos 111 straipsnio 2 dalį įsteigto specializuoto pirmosios instancijos teismo baigiamąjį aktą būtų galima apskųsti bent vienos aukštesnės instancijos teismui. Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, manytina, kad ribotos kasacijos modelis, įtvirtintas Civilinio proceso kodekse ir Baudžiamojo proceso kodekse, užtikrina asmens teisę kreiptis į teismą, kadangi prieš kreipiantis į kasacinį teismą pirmosios instancijos teismo sprendimas jau būna peržiūrėtas apeliacine tvarka, t. y. jau patikrintas aukštesnės instancijos teismo;

4) pagal Europos Žmogaus teisių Teismo praktiką kasacinio skundo priimtinumui gali būti nustatomos griežtesnės sąlygos (byla *Beleş ir kiti prieš Čekijos Respubliką*). Europos Žmogaus Teisių Teismas bylose prieš Lietuvą yra vertinęs skundus dėl tariamo teisės į teismą apribojimo Lietuvos Aukščiausiajam Teismui nepriėmus kasacinių skundų, tačiau nenustatė, kad Lietuvos teisėje kasacijos galimybė yra nepagrįstai apribota, kartu pabrėždamas, jog tik Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra kompetentingas spręsti dėl kasacijos pagrindų pagrįstumo (bylos *Pyrantienė prieš Lietuvą*; *UAB Impar prieš Lietuvą*; *Lenkauskienė prieš Lietuvą*). “

Peticijų komisija, vadovaudamasi Peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalies ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijos darbotvarkę protokolinio nutarimo dėl Peticijų komisijos sprendimo dėl Alfonso Butės ir kitų pareiškėjų peticijos projektą.

PRIDEDAMA:

1. Alfonso Butės ir kitų pareiškėjų peticijos kopija, 8 lapai.
2. Teisingumo ministerijos raštas (2017-05-30, (1.11)7R-4442), 4 lapai.
3. Išrašas iš Seimo Peticijų komisijos 2017 m. birželio 21 d. posėdžio protokolo Nr. 250-P-11, 1 lapas.
4. Lietuvos Respublikos Seimo protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Komisijos pirmininkas

Petras Čimbaras